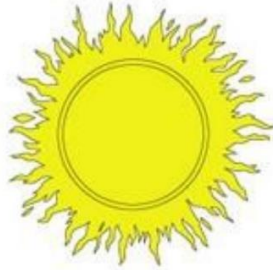


Den transcendentale eksistens



Mit (menneskets?) sind kan forstås som en cirkel, der består af tre dele: det indenfor, grænsen og det udenfor.

Det indenfor rummer immanensen, min opfattelse af den kausale virkelighed, den velkendte forståelige og forklarlige virkelighed.

Udenfor, i det uendelige rum, tænkes, muligvis opleves den transcendentale hypotese, Gud.

Cirklen er grænsen, overgangen, tærsklen, det transcendentale 'jeg'. I den forståelse som Kant har. Menneskets erkendevne forudsætter eksistensen af rum og tid, som ikke sanses med fem sanser. De er to anskuelsesformer, som alt rummes i.

Som jeg forstår det og prøver at beskrive det, så befinder længslen sig også her: *die Sehnsucht, l'anelito dell'infinito, l'anelito dell'eternità*. Den griber ud efter transcendenten som solens stråler.

Min opfattelse har en vis lighed med den tanke Niels Steensen udtrykte under en forelæsning i København 1673 i forbindelse med dissektionen af et lig:
Skønt er det, vi ser; skønnere det, vi erkender; men skønnest er det, vi ikke fatter.

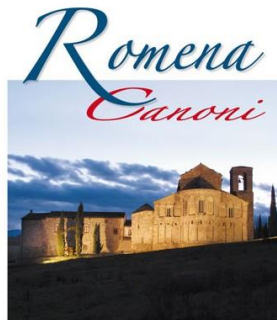
Med Paulus' ord: 'Vi er *i* denne verden, men ikke *af* denne verden'. Min forståelse kan også udtrykkes som et paradoks: Gud eksisterer (måske) ikke, men man kan ikke tale om mennesket uden at bruge ordet Gud.



Længslens retning mod det evige kan jeg også beskrive som en tangent, der berører cirklen. Den antyder, peger, retter blikket mod horisonter der kun anes. Den er kilden til uro. Med Giovanni Vanuccis ord: *È un andare oltre*.

Ti incontro là

Don Luigi Verdi udtrykker i en af sangene fra cd'en *Romena Canoni* sin opfattelse af hvor Gud eksisterer. Denne tekst føler jeg svarer til det jeg prøver at udtrykke med mine ord om den transcendentale eksistens og længslen.



Ti incontro là
Ti incontro là
Nei sogni di pace
Nel cuore degli uomini
Nelle forme di bellezza
Nei cuori assetati di Te

Jeg møder dig dér
Jeg møder dig dér
I drømmene om fred
I menneskenes hjerter
I skønhedens former
I hjerterne som tørster
efter Dig

Don Luigi Verdi har også prøvet at fortælle hvordan vi bør tale om Gud i bogen *La chiesa della tenerezza* (p. 56):

Gesù parlava di Dio e della vita in parabole, senza stabilire, senza dire tutto. Le sue parole non erano chiuse e definitive, ma piuttosto preferiva usare paragoni: "È come" un seminatore, come un chicco di grano...()

Come a dire: "È così, ma è anche altro...", lasciando aperto ogni spazio, senza definire gelidamente la realtà, ma con il racconto appassionato di chi è innamorato della vita. ()

Per questo dobbiamo tornare a raccontare di Dio in parabole e poesia, come faceva Gesù.

Jesus talte om Gud og om livet i lignelser, uden at fastslå, uden at sige alt. Hans ord var ikke lukkede og definitive, men snarere foretrak han at bruge sammenligninger: "Det er ligesom en sædemand, det er ligesom et hvedekorn...()

Som at sige: "Det er sådan, men det er også noget andet...". På denne måde lades ethvert rum åbent, virkeligheden defineres ikke koldt, men med den lidenskabelige fortælling af den som er forelsket i livet.()

Derfor bør vi vende tilbage til at fortælle om Gud i lignelser og poesi, sådan som Jesus gjorde det.

Fare dell'infinito una casa

Maria Teresa Abignente, collaboratrice di Romena, in un articolo sulla poesia di Chandra Livia Candiani, si esprime così: *Fare dell'infinito una casa è forse il nostro desiderio più acuto e segreto...*

Maria Teresa Abignente, medarbejder ved Romena, udtrykker sig således i en artikel om Chandra Livia Candiani's poesi: *At gøre evigheden til sit hjem er måske vores mest heftige og hemmelige ønske...*

La nave sul mare

Min længsel udtrykker Gigi for mig også i denne sten. Vi sejler over havet, med blikket rettet mod månen, følgende en rørelse i sjælen som ikke kan dæmpes.



Kants fornuftsideer

I teksten [Kritik af dømmekraften – kritiske læsninger](#), side 7, beskrives Kants fornuftsdeer sådan her:

”Kort fortalt er erkendelse af virkeligheden ifølge Kritik af den rene fornuft mulig, fordi vi som erkendende subjekter både kommer med anskuelsesformerne (tid og rum) og med de kategorier henholdsvis forstandsbegreber, som anskuelserne nødvendigvis må indpasses i (herunder årsagsloven og ideen om tingens enhed). Enhver positiv erkendelse må være underlagt både anskuelsesformer og kategorier, og det medfører videre, at en formentlig erkendelse, der ikke kan gives i en tids-rumlig og kategorial erfaring, ikke lever op til kravene for erkendelse, og derfor ikke kan siges at være erkendelse. Derimod må den forstås som en fornuftsidé, der kan være retningsgivende for vores erfaringserkendelse og som også kan være genstand for tro, om end ikke for sikker viden. Noget sådant gælder f.eks. ideerne om sjælens udødelighed, kosmos' helhed og Guds eksistens (min understregning); alt det, man i middelalderen såvel som i den rationalistiske filosofi kaldte den »specielle metafysik« (metaphysica specialis). Fornuftsdeerne kan være retningsgivende for vores erkendelse af den rum-tidsligt erfarbare verden, men de kan ikke selv give nogen positiv erkendelse”.

Jeg ser umiddelbart intuitivt en parallel mellem de tre nævnte fornuftsdeer og min afbildning af den transcendentale eksistens ovenfor.

Immanensen = sjælens udødelighed

Cirklen = kosmos' helhed

Det uendelige rum udenfor = Guds eksistens

Omsat til mere dagligdags vendinger:

Sjælens udødelighed kan forstås som vores umiddelbare opfattelse af at have et selv, et jeg.

Kosmos' helhed er vores udtryk verdensrummet. Et rum er afgrænset, men hvor ved vi det fra?

Guds eksistens repræsenterer vores opfattelse af at livet har mening, et svar på alle de store spørgsmål.

Le quattro voci dell'eternità

I stedet for at lave en teoretisk udredning prøver jeg selv i det følgende at antyde min opfattelse med udtrykkene *Evighedens fire stemmer*.

Denne uro oplever jeg i den immanente virkelighed som evighedens fire stemmer, en kalden som høres fjernt, en sød uro, der fortæller: du har andetsteds *hjemme*.



Bækkens rislen



Trætoppenes susen



Gøgens kukken



Klokkens klemten

Der er en naturlig udvikling eller sammenhæng mellem de fire stemmer. Den går fra det mineralske, over det vegetabilske, over det animalske til det åndelige, det menneskelige.

Sulla soglia

Don Luigi Verdi, Romena, har måske tænkt på min situation da han skrev Sulla soglia (på tærsklen). Hvad er situationen på tærsklen (cirkelns omkreds i min forståelse) i mødet mellem de to verdener?

Sono fuori con te, sui gradini della Chiesa. Ripercorro la tua Betlemme, la tua casa del pane, la tua fame di infinito raccolto, la tua Nasareth di quotidiano pesante e il tuo orto degli ulivi di mani legate, di notti insonni e amici distratti.

Sei pensoso alle ricerca di un Dio che non so darti, vorrei solo attraversare insieme a te un po' di terra oltre la palude di ogni fede, camminare finché le nostre parole divengano inutili e così, finalmente, cominci a guidarci 'altro'.

Né eretico né ortodosso, né Dio né verità, né legge né certezze ti appartengono. Hai, dalla tua, solo il coraggio della nostalgia, un desiderio taciuto e incontri fatti su terra di esilio. Ti nascondi, come un fenditure di roccia, copri il tuo viso senza fare sentire la tua voce e proteggi la tua distanza, desiderando e temendo un orizzonte inatteso.

La tua inquietudine, lo smarrimento, la curiosità sensibile e delicata, l'interiorità non confessata, il raccoglimento non gustato fino in fondo hanno un aspetto religioso.

Accanto a te sento il dileguarsi di qualche cosa, l'offuscarsi di una chiarezza affettiva e lucente, e capisco come anche una mano sulla spalla ti sia insopportabile.

Quando sono oltre quella porta brucio l'incenso, ora mendicante con te, brucio il mio viso e non mi interessano le cause della lontananza, ma il tuo animo. Rispetto la tua paura nel rapporto con l'eterno, sapendo che parte da dentro il tornare e l'allontanarsi, che ci sono tanti modi di perdersi e che uno solo è quello per ritrovarsi. Innamorarsi di nuovo.

Rispetto il tuo rimanere sulla soglia, il tuo non osare e non poter varcare la porta, il tuo sospirare, col cuore, lungo i sentieri dell'esilio tra l'effimero e l'eterno.

Sulla soglia anch'io sono lì con te, anch'io col cuore non sono mai entrato e non sono mai uscito, sono lì e attendo solo che il mio e il tuo cercare si facciano uno e spero che come per ogni prodigo, nella notte, Dio ci dorma accanto.

Molti con l'animo ricco escono, passano accanto a noi due accovacciati alla porta, guardano il tramonto e si commuovono. Tu non hai mangiato con loro, ma anche tu ti commuovi al tramonto, anche tu custodisci la speranza.

Luigi Verdi: Il Mandorlo (25-28)

På tærsklen

Jeg befinder mig på trappen uden for Kirken, sammen med dig. Jeg gennemløber igen dit Betlehem, dit brødetts hus, din sult efter uendelig modtagelse, din tyngende hverdags Nazareth og din olivenlund, dit Getsemane, med bundne hænder, søvnløse nætter og distraherede venner.

Du er tænksom i din søgen efter en Gud, som jeg ikke kan give dig, jeg ønsker kun gå igennem en smule land sammen med dig hinsides enhver tros sump, vandre indtil vores ord bliver ubrugelige, og så endelig dér begynde at se det 'andet'.

Hverken ortodoks eller kættersk, hverken Gud eller sandhed, hverken love eller visheder tilhører dig. Du har, hos dig selv, kun modet til nostalgi, et tavst ønske og møder foretaget på eksilens jord. Du skjuler dig, som en revne i en klippe, dækker dit ansigt uden at gøre din stemme hørt og beskytter din afstand, og længes efter og frygter en uventet horisont.

Din uro, forvirring, din følsomme og sarte nysgerrighed, din ikke erkendte inderlighed, din ikke helt til bunds smagte andagt, alle har de i grunden et religiøs aspekt.

Ved siden af dig føler jeg noget spredes, sløringen af en følelsesmæssig og lysende klarhed, og forstår, hvordan selv en hånd på skulderen bliver uudholdelig.

Når jeg befinder mig på den anden side af denne dør brænder jeg røgelse, nu hvor jeg er tigger sammen med dig, brænder jeg mit ansigt og årsagerne til afstanden interesserer mig ikke, kun din sjæl. Jeg respekterer din frygt i forholdet til det evige, vel vidende at det at vende tilbage og fjerne sig starter indefra, at der er mange måder at fare vild, og at der kun er en måde at finde dig selv. Forelske sig påny.

Jeg respekterer din forbliven på tærsklen, din ikke turden og ikke kunnen krydse tærsklen, dit suk, med hjertet, langs stierne i eksilet mellem det flygtige og det evige.

På tærsklen er jeg dér med dig, ej heller jeg er trådt ind med mit hjerte og er aldrig gået ud, jeg er dér og venter kun på at din og min søgen bliver én, og håber at, som for enhver fortabt, Gud om natten sover ved siden af os.

Mange med et rigt sind kommer ud, passerer forbi os to sammenkrøbne ved døren, betragter solnedgangen og bevæges. Du har ikke spist med dem, men også du bevæges ved solnedgangen, også du nærer håbet.

Luigi Verdi: Mandeltræet (25-28)

Frisættelse

Denne lytten til evigheden forudsætter en renselse af det der binder til den immanente verden. Kun uden nag kan jeg koncentrere mig meditativt og åbent til denne transcendentale kalden.

Derfor gentager jeg så tit jeg kan denne linje:

Rimetti a noi i nostri debiti come noi li rimettiamo ai nostri debitori.

Tilgiv os vore synder, som vi tilgiver vores syndere.

Frisættelse og tilgivelse som to sider af samme sag. Tilgivelsen er ophævelse af den immanente kausalitet, muliggør frisættelsen til at lytte til, 'cogliere', dvs. gribe evighedens stemmer. Det dybeste aspekt af mit sind.

Giovanni Vanucci har udtrykt dette på sin mere poetiske måde:

Il regno della misericordia è l'impossibilità di reagire alle offese, non perché non colpiscano la sensibilità, ma perché in esso l'uomo diventa così minuto da non essere centrato da nessun colpo.



La vita senza fine, Centro Studi Ecumenici.

Som at sige: Jeg kan blive ked af det, men jeg kan ikke blive fornærmet.

De dybeste lag i mit hjerte

Salme nr. 28 i Salmebogen er inde på noget af det jeg prøver på at udtrykke:

Mel.: Jens W. Pedersen 1988

1

De dybeste lag i mit hjerte
er længsel, umålelig stor.
Jeg rækker mod vigende himle
og følger umulige spor.
Et sted må det findes, det lærred,
som spænder sit billede op,
et sted må det være i verden,
som fylder mit sind og min krop.

2

De dybeste lag i mit hjerte
har set et forklarelsens land,
hvor alt var et fuldkomment billed,
og lykken var evig og sand,
men kun som et glimt, som en lysning,
der strøg over marker og vand.
I strejf lå mit landskab forklaret
som livets og kærligheds land.

3

Er billedet til som en kalden,
der rammer mig langvejsfra?
Et paradis, fjernt og forsvundet
fra slægten, jeg stammer af?
Er kaldet kun ekko af drømme,
den ø, som er intetsteds til,
så har den dog morgenens klarhed
og kræfter, som aldrig går til.

4

Min Gud, som jeg kalder den mester,
der maler mig morgenens drøm,
det spekter, jeg ikke behersker,
af længsel urolig og øm,
som spænder de strenge i hjertet,
der aldrig vil klinge ud,
som synger og smerter og kalder
og længes mod Herren, min Gud!

5

Du, skabelsens Gud, som vil bøje
dig ned til din verden i dag.
Du, Skaber, som åbner mit øje
og kender mit hjertes slag.
Din Ånd over lande og have,
din kalden på skabningen selv
er lyden i alt det, du skabte
i blodets og flodernes væld.

6

Så mød mig en skabelsens morgen
her midt i mit goldeste land,
og knus mig i selvisheds ørken,
skab du så, som Skaberen kan.
At uro kan vendes til glæde,
min længsel til det, jeg formår:
at rejse mig nyskabt og leve
på jorden, mens dagene går.

Jens Rosendal 1990.

Nu står der skum fra bølgetop

Nu står der skum fra bølgetop,
og blæsten river ned og op,
hvad Gud en sommer skabte.
Nu kan alene kærlighed
forhindre, at vi synker ned
i bitterhed - fortabte.

Nu haster skyerne forbi,
og modne æbler falder i
oktobermørke haver.
Gud lukker årets gyldne ring,
og sindet samler sig omkring
de lyse nætters gaver.

Gud, lær os før din vinters gru
som æblerne, der falder nu,
at slippe alt vort eget.
Din søn var her og viste os,
at døden intet finder hos
den, som har elsket meget.

Her mellem modenhed og død,
velsign os med den sidste glød
af jordens lyse sommer,
og bryd så sindets frøskal ned,
så alt i os er kærlighed
den nat, da kulden kommer.

Salmebogen nr. 731

Mel.: Henning Wellejus 1993 - Lær mig, o skov, at visne glad

- Tekst: Lars Busk Sørensen 1990 og 1993

Opstandne Herre, du vil gå

Opstandne Herre, du vil gå
med os til verdens ende.
Hvor du går hen, skal dine små
dit fodspor se og kende.
Du går forud
for os til Gud,
dér vil du, dine kære
skal altid hos dig være.

Men, Herre, du ved selv, hvor trangt
det er med hjertefreden,
når vi kan mærke, der er langt
herfra til evigheden,
når dine spor,
dit eget ord,
blir visket ud i sandet,
og vejen blir forbandet.

Til Emmaus går vejen tit
i følgeskab med sorgen.
I mørket går vi skridt for skridt,
der er så langt til morgen!
Klar op vort mod,
lys for vor fod,
stå op, gå os i møde,
stå op for os af døde!

Luk skriften op og hjertet med,
lad påskesolen skinne,
så uforstand og tungnemhed
som tåger må forsvinde!
Da skal al trods
forgå i os,
som sten fra graven vælte,
som dug for solen smelte.

Opstandne Herre, hos os bliv,
når dagen går til ende,
lad ordet om et evigt liv
i vore hjerter brænde!
Den blinde ser,
den bange ler,
når brødet med dig brydes,
vi kender dig - og frydes.

Luk 24,13-35
Johannes Johansen 1976 og 1990.
© *Det Kgl. Vajsenhus' Forlag*
Mel.: Du er, opstandne sejershelt
Salmebogen nr. 245